

Беценко Т.П.

доктор філологічних наук, професор
м. Суми, Україна

**КУРС «СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА:
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ» ДЛЯ МАГІСТРАНТІВ-ФІЛОЛОГІВ
(НОТАТКИ З ДОСВІДУ РОБОТИ)**

Анотація. У статті засвідчено спробу окреслити значення авторського курсу «Сучасна українська літературна мова: актуальні питання» для фахової підготовки магістрантів-філологів, майбутніх учителів української мови і літератури. Визначено мету і завдання курсу. Обґрунтовано його роль у загально фаховій підготовці здобувачів вищої освіти. Запропоновано розширений інформаційний зміст курсу.

Ключові слова: сучасна українська літературна мова, інформаційний зміст курсу, фонетика, лексикологія, фразеологія, морфологія, синтаксис, текст.

Betsenko T.P. Course "Modern Ukrainian Literary Language: Current Issues" for philology master's students (notes from work experience). The article testifies to an attempt to outline the significance of the author's course "Modern Ukrainian Literary Language: Current Issues" for the professional training of master's students in philology, future teachers of the Ukrainian language and literature. The purpose and objectives of the course are defined. Its role in the general professional training of students of higher education is substantiated. Extended information content of the course is offered.

Key words: modern Ukrainian literary language, information content of the course, phonetics, lexicology, phraseology, morphology, syntax, text.

Актуальність дослідження. Багаторічний досвід практичної діяльності переконує, що є потреба у викладанні дисципліни «Сучасна українська літературна мова: актуальні питання» для магістрантів-філологів. У чому переваги цього курсу? Крім багатьох інших суттєвих чинників, курс водночас орієнтований на узагальнення вивченого матеріалу з попередніх освітніх компонентів та на генеральне, докладне

поглиблення знань з окремих розділів, розширення відомостей про окремі мовні явища, процеси, тенденції, спостережені в мові, мовленнєвій діяльності індивідів на сучасному етапі; водночас означений авторський курс спрямований на ознайомлення з найновішими досягненнями у сфері української лінгвістики – різних її розділів.

Актуальність теми дослідження зумовлена повсякчасним інтересом фахівців до питань функціонування української мови як державної, до змін у мові, спричинених різними факторами; до найновіших досягнень у царині лінгвістичної думки, до злободенних питань, пов'язаних з піднесенням мови, розширенням і утвердженням її повноцінного різномасштабного розвитку.

Мета статті – окреслити інформаційний зміст курсу «Сучасна українська літературна мова: актуальні питання» і переконати в тому, що в ньому закладений потужний потенціал у плані якісної фахової і різнобічної підготовки майбутніх філологів – учителів української мови і літератури.

Виклад основного матеріалу. Дисципліна «Сучасна українська літературна мова: актуальні питання» покликана формувати спеціаліста-педагога в галузі філології – майбутнього вчителя української мови і літератури на засадах нових підходів, на основі найновіших досягнень у сфері мовознавчої науки, з урахуванням найсучасніших змін, процесів, тенденцій у мові, мовленнєвій практиці.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова: актуальні питання» виступає фонетична, лексико-семантична, граматична структура сучасної української мови як теоретико-практичне підґрунтя для формування цілісної, глибоко освіченої, всебічно розвиненої і підготовленої особистості майбутнього фахівця – вчителя-філолога.

Мета викладання навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова: актуальні питання» полягає в тому, щоб дати студентам узагальнені та розгорнуті, фундаментальні, поглиблені теоретичні відомості про систему сучасної української мови на основі найсучасніших наукових досліджень, з урахуванням найновітніших досягнень у галузі сучасної української мови та на прикладах функціонування мови у суспільстві, у активному вжитку мовоносіїв; навчити застосовувати отримані знання на практиці; сприяти закріпленню та формуванню в здобувачів вищої освіти

систематизованих, цілісних, комплексних наукових знань про базові, ключові поняття й проблемні питання фонетики, лексики, фразеології, лексикографії, граматики сучасної української літературної мови; навчити орієнтуватися у нових тенденціях, напрямках розвитку вітчизняної мовознавчої науки; виховувати активного громадянина – висококультурну, високоосвічену мовну особистість, що усвідомлює і виконує рідномовні обов'язки, осмислює проблеми мовного розвитку, обізнана з ключовими, нагальними, дискусійними питаннями функціонування мови у суспільстві, мовним законодавством.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

– теоретичні: розширити загальнолінгвістичну підготовку словесника, ґрунтовно розглянути різнорівневі проблеми сучасної української літературної мови з урахуванням новітніх тенденцій, явищ, процесів, напрямів досліджень у галузі наукових студій та у сфері суспільного функціонування;

– ознайомити студентів із здобутками сучасного вітчизняного мовознавства за останні роки;

– вчити студентів критично осмислювати теоретичні положення, шляхи і способи їх розв'язання;

– формувати вміння висувати власні мовознавчі теорії, обґрунтовувати їх;

– вчити магістрантів здійснювати пошук нерозв'язаних проблем у царині української мовознавчої науки з урахуванням найсучасніших підходів, зарубіжного та вітчизняного досвіду, на основі власних спостережень;

– закласти інтелектуально-креативну базу для студентів з огляду на те, щоб вони навчилися визначати проблемні питання в галузі сучасної української літературної мови;

– продукувати потяг до пізнання нових теорій у сфері сучасного українського мовознавства;

– сприяти підвищенню теоретичного рівня підготовки магістрантів з українського мовознавства;

– спонукати до пошуку нових теоретичних відомостей з різних розділів української мовознавчої науки, їх нешаблонного, новітнього розгляду та обґрунтування;

– заохочувати до зацікавлення теоретичними науково-дослідними студіями в галузі української мовознавчої науки;

– орієнтувати майбутнього фахівця на вироблення активної громадянської позиції у галузі україномовних дослідних студій, рідномовної освіти, культивувати прагнення популяризувати мовні надбання народу, теоретичні набутки з галузі мовознавчої науки у соціумі, виховувати активного громадянина і активну україномовну особистість майбутнього вчителя рідної мови;

– практичні: зміцнювати, удосконалювати, підсилювати уміння й навички здійснювати різні види мовного розбору;

– аналізувати й застосовувати основні теоретичні положення у практичній діяльності;

– вчити креативно реалізовувати здобуті теоретичні знання у розв'язанні практичних завдань з різних розділів сучасної української літературної мови;

– пропонувати власні шляхи розгляду проблемних питань в галузі сучасної української мови;

– виконувати творчі завдання вищого ступеня складності на основі опрацювання найновіших теоретичних здобутків у галузі сучасної української літературної мови;

– вміти виокремлювати нерозв'язані питання в царині сучасної української літературної мови;

– спонукати до творчого розв'язання теоретичних завдань, до зацікавлення науково-дослідними студіями;

– заохочувати до формування поглибленого, проникливого, фундаментального мовного чуття у студентів-філологів;

– розвивати, поглиблювати мовні здібності студентів;

– генерувати розвиток мовних смаків магістрантів-філологів як дослідників мови;

– створювати ґрунт для реалізації творчого потенціалу студентів-магістрантів, формування їх громадянської культури на основі рідномовного матеріалу, на прикладі вивчення новітніх напрямів і тенденцій у галузі сучасної української мови.

Дисципліна «Сучасна українська літературна мова: актуальні питання» не повинна дублювати жодну з інших дисциплін. Цей курс передбачає ознайомлення з новими, найсуттєвішими напрямами та тенденціями в галузі вітчизняної лінгвістики, теоретичними та практичними досягненнями у сфері української мовознавчої науки. Вивчення дисципліни базується на спостереженнях за розвитком та

функціонуванням української мови у суспільстві на сучасному етапі. Обов'язковим є врахування питань мовного законодавства, нового правопису, змін у мові (наприклад, використання фемінітивів) тощо.

Унікальність дисципліни обґрунтовуємо конкретно визначеним та узагальненим характером пропонованого для вивчення матеріалу, що неможливо здійснити у процесі опанування інших дисциплін, орієнтацією на ґрунтовну, поглиблену загальнофахову підготовку магістрантів, можливість озброєння їх науково-методологічною теорією та практичними навичками з подальшим застосуванням здобутих знань і умінь у науково-дослідній діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:
знати: будову української мови, стилістичну систему української літературної мови, основні механізми номінації, різнорівневі особливості сучасної української літературної мови; основні терміни і поняття курсу; проблемні питання в галузі теоретичного українського мовознавства, шляхи та способи їх розв'язання; проблеми практичної реалізації/розв'язання мовних питань у суспільстві; законодавчий аспект функціонування сучасної української мови у суспільстві; новітні напрями та тенденції в царині української мовознавчої науки;

вміти: використовувати отримані теоретичні знання під час аналізу мовного матеріалу; працювати із словниками різних типів; виконувати фонетичний, морфологічний, словотвірний, морфемний, етимологічний, синтаксичний, лексико-семантичний та фразеологічний аналіз з урахуванням найновіших досягнень у галузі українського мовознавства; використовувати слова як стилістичні; здійснювати стилістичний аналіз мовних одиниць; характеризувати мовні одиниці, мовні явища з урахуванням їх генези та на основі спостереження за функціонуванням на сучасному етапі розвитку мови; визначати ключові особливості мовних одиниць різних рівнів; формулювати власні гіпотези, теорії, наукові прогнози, передбачення; планувати та організовувати власний науково-дослідний пошук в царині мовознавчої науки з урахуванням суспільних інтересів; здійснювати науково-дослідні студії, орієнтовані на пізнання мови як субстанції, живого організму, що повсякчас змінюється і розвивається.

Методи навчання: абстрактно-дедуктивний, конкретно-індуктивний, проблемний, дослідницький, частково-пошуковий, інтерактивно-комунікативний (презентації), навчально-ігрові технології.

Інформаційний зміст навчальної дисципліни складається з двох розділів з відповідними темами.

Розділ 1. Актуальні питання сучасної української фонетики, лексикології, лексикографії та фразеології

Тема 1.1. Вступ. Універсалізм української мови. Основні тенденції розвитку сучасної української літературної мови. Сучасні тенденції до перегляду нормативних засад сучасної української літературної мови. Мовні норми у часі і просторі. Динаміка норм сучасної української літературної мови. Проблеми відбиття мовних змін у сучасних правописних виданнях. Інноваційні зсуви в стилях сучасної української мови. Інноваційні процеси на стилістичному рівні.

Тема 1.2. Фонетика української мови на сучасному етапі. Напрями та тенденції сучасних фонетичних досліджень з української мови. Фонетичні процеси в сучасній українській літературній мові. Терміни на позначення фонетичних процесів в сучасній українській літературній мові. Нові явища у фонетиці сучасної української мови (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). Основні тенденції в розвитку норм вимови. Питання фонетики сучасної української мови у лексикографічних джерелах. Поняття фоностилістики. Напрями сучасних фоностилістичних досліджень. Проблеми сучасної української фонетичної діалектології.

Тема 1.3. Актуальні питання сучасної української лексикології та лексикографії. Поняття лексикології. Лексикологічні науки в українському мовознавстві. Проблеми української лексикології на сучасному етапі. Проблема класифікації словникового складу сучасної української літературної мови. Теоретичні питання загальної лексикології сучасної української мови. Проблемні питання історичної лексикології української мови на сучасному етапі. Напрями дослідження в галузі зіставної лексикології сучасної української мови. Актуальні напрями розвитку описової лексикології сучасної української мови. Питання сучасної української ономастики. Антропонімічна мода. Сучасне українське термінознавство. Етнолексикологічні дослідження в українському мовознавстві. Проблеми аналізу лексичних одиниць мови. Динамічні процеси в лексико-семантичній системі української мови у кінці ХХ ст. Динаміка лексикону української періодики початку ХХІ ст. Зміни в лексичній системі сучасної української мови (кінець ХХ – поч. ХХІ ст.). Тенденції розвитку сучасного українського лексикону. Інноваційні процеси в сучасній українській лексиці. Явище мовленнєвої

енантіосемії у сфері лексики. Вживання фемінітивів як прояв гендерної культури. Дослідження різних груп лексики в українській мові на сучасному етапі. Питання прикладної лексикології української мови на сучасному етапі.

Тема 1.4. Актуальні питання сучасної української лексикографії. Українська лексикографія як теорія і практика укладання словників. Сучасна лексикографічна парадигма. Типологія словників. Етапи розвитку української лексикографії. Енциклопедичні словники. Український енциклопедичний рух. Тлумачні словники української мови. Історична лексикографія української мови. Етимологічні словники української мови та суміжні з ними видання (словники іншомовних слів). Двомовна та багатомовна лексикографія. Перекладні словники. Українська термінографія. Термінні словники. Територіальна й соціальна лексикографія. Діалектні та жаргонні словники. Ідіолектна лексикографія. Словники мови письменника, словопоказчики, конкорданси. Стилістична лексикографія. Онімна лексикографія. Актуальні напрями у розвитку сучасного словникарства. Проблеми сучасної української комп'ютерної лексикографії. Електронні словники.

Тема 1.5. Актуальні питання фразеології сучасної української мови. Поняття фразеологізму і його трактування в різних наукових джерелах. Фраземна норма та джерела української фразеології. Ознаки фразеологізмів. Проблема класифікації фразеологізмів. Періодизація становлення фразеології як розділу мовознавства. Фразеологія української мови як одна з передумов формування національної світоглядної системи. Досягнення в галузі вітчизняної фразеологічної науки. Дослідження фразеології української мови на сучасному етапі: ключові підходи. Проблеми дослідження ідіоматики в сучасній лінгвістиці. Когнітивна фразеологія. Зіставна фразеологія. Культурно-національний компонент в українських фразеологізмах. Українська фразеологічна лексикографія: здобутки і перспективи. Проблеми аналізу фразеологічних одиниць. Етимологічний аналіз української фразеології. Нові аспекти у вивченні української фразеології. Фразеологія суспільно-політичного електронного дискурсу. Жаргонна фразеологія в мас-медійному дискурсі. Функціонально-стилестична парадигма медійної фразеології. Ареальна фразеологія як складова частина концептуального сприйняття світу українцями. Фразеологічні одиниці в системі

української економічної термінології. Сучасні українські вчені-фразеологи, їх наукові школи.

Роздл 2. Актуальні питання граматики сучасної української мови

Тема 2.1. Актуальні питання словотвору сучасної української мови.

Проблема статусу словотвірного рівня у мовній структурі. Теоретичний апарат словотвору. Основні теоретичні поняття словотвору і їх трактування в сучасному українському мовознавстві. Словотвірна мотивація. Словотвірна похідність. Словотвірне правило. Словотвірний ланцюжок. Словотвірне гніздо. Словотвірне значення. Словотвірний тип. Спосіб словотвору. Словотвірний аналіз слова. Розрізнення словотвірного і морфемного аналізу слова. Словотвірні явища та процеси в українській мові на сучасному етапі її функціонування. Нові слова в українській мові і способи їх творення. Особливості суфіксального словотворення неологізмів у сучасній українській мові. Сучасні українські аббревіатури: перспективи і стан дослідження. Відантропонімний словотвір у сучасній українській мові. Теоретичні питання відтопонімного словотвору. Творення відтопонімних прикметників. Творення іменників на позначення осіб за місцем проживання, похідних від топонімів: сучасні тенденції. Заум (зарозуміла мова), моція, телескопія, декомпозиція. Динамічні процеси в словотворі української мови кінця ХХ ст. Лексичні зміни в українській літературній мові періоду другої половини ХХ – поч. ХХІ ст. Лексико-словотвірні інновації. Особливості творення фемінітивів в українській мові. Сучасні тенденції в розвитку словотворення. Активні процеси в сучасному словотворі. Тенденції економії мовних засобів на словотвірному рівні. Втрата активності певних засобів словотворення. Досягнення в галузі вітчизняного теоретичного словотвору. Словотвірні словники. Компаративна дериватологія. Науковий доробок українських учених в галузі дериватології. Напрями дослідження словотвору на сучасному етапі.

Тема 2.2. Актуальні питання морфології сучасної української мови.

Морфологічний рівень мови. Предмет морфології. Морфологічні одиниці. Терміни морфології. Поняття про частини мови в сучасному мовознавстві. Проблема лінгвістичного статусу часток. Проблема статусу вигуків в українській мовознавчій науці. Системність категоріальних відношень у структурі мови. Нові тенденції в морфології сучасної української мови. Зміни у морфології сучасної української мови.

Нові тенденції у вживанні варіантних закінчень іменників. Сучасні тенденції використання назв осіб жіночої статі у професійному та науковому мовленні. Фемінні інновації в новітньому українському назовництві. Новітні зміни в системі дієслова. Особливості вживання сполучників у мові преси та телебачення. Актуальні питання дослідження в галузі морфології української мови на сучасному етапі.

Тема 2.3. Актуальні питання синтаксису сучасної української мови. Синтаксичний рівень мови. Предмет і завдання синтаксису. Одиниці синтаксичного рівня мови. Питання про основну синтаксичну одиницю. Словосполучення – номінативна синтаксична одиниця. Слово і словосполучення. Словосполучення і речення. Граматична форма і граматичне значення словосполучення. Типи словосполучень. Проблемні питання вивчення та аналізу словосполучень в українській мовознавчій науці.

Проблема дефініції речення. Сучасні теорії речення. Просте речення. Граматична основа простого речення. Структура простого речення. Вчення про другорядні члени речення. Основні підходи до аналізу другорядних членів речення. Проблема кваліфікації другорядних членів речення. Основні етапи вивчення другорядних членів речення. Поняття структурного мінімуму речення. Традиційна класифікація другорядних членів речення. Означення. Додаток. Обставина. Синкретичні члени речення. Нове вчення про другорядні члени речення. Детермінант. Дуплексив.

Статус односкладного речення в системі синтаксичних одиниць. Проблема односкладного речення у сучасній лінгвістиці. Формально-граматичні типи односкладних речень. Загальні ознаки односкладних речень. Різновиди односкладних речень. Синтаксис ускладненого речення. Семантична складність речення і формальне ускладнення простого речення. Типи формального ускладнення простого речення. Відокремлені обставини. Закономірності вияву порівняння у структурі простого українського речення. Синтаксичний паралелізм і структура ряду. Однорідні члени речення. Речення з опосередкованими компонентами. Вставні і вставлені компоненти речення. Звертання, його статус і функції.

Семантико-синтаксична структура речення. Структурна схема простого речення. Парадигма речення. Мовленнєві аспекти теорії речення. Повні та неповні речення. Статус неповних речень у системі

синтаксичних одиниць. Загальна характеристика неповних речень. Типи неповних речень. Актуальне членування речення. Аспекти вивчення актуального членування речення.

Складне речення. Статус, структура і функції. Складносурядне речення. Поняття про складносурядне речення, його місце в системі мови. Принципи класифікації складносурядних речень. Основні різновиди складносурядних речень. Проблемні питання вивчення та аналізу складносурядних речень в українській мовознавчій науці.

Складнопірядне речення (СПР). Особливості класифікації складнопірядних речень. Проблемні питання вивчення та аналізу складнопірядних речень в українському мовознавстві. Безсполучникове складне речення (БСР). Граматична форма і граматичне значення безсполучникового складного речення. Типологія поглядів на формально-синтаксичну і структурно-семантичну організацію безсполучникових складних речень. Основні різновиди безсполучникових складних речень. Питання про статус БСР. Проблемні питання вивчення та аналізу БСР. Складнопірядні багатокомпонентні речення. Складні безсполучникові багатокомпонентні речення. Складносурядні багатокомпонентні речення.

Складні речення з різними видами зв'язку. Погляди мовознавців на статус цих структур. Сучасні погляди мовознавців на конструкції з чужим мовленням. Актуальні питання дослідження складного речення. Комунікативна організація складного речення.

Тема 2.4. Нові явища у синтаксисі сучасної української мови. Нові тенденції в синтаксисі сучасної української мови. Особливості змін у реченнєвій структурі. Особливості змін у системі словосполучень і синтаксичних зв'язків. Тенденції аналітизму в синтаксисі сучасної української мови. Процеси експресивізації мовлення. Конструкції експресивного синтаксису. Статус окремих сегментованих конструкцій. Називний теми. Парцеляція. Лексичний повтор з синтаксичним поширенням. Активізація та актуалізація займенника ЩО. Комунікативний синтаксис. Специфіка спілкування в різних комунікативних сферах. Інтернет-комунікація. Стилістичний синтаксис. Модальний синтаксис. Дослідження синтаксису української мови на сучасному етапі: тенденції, напрями, проблемні питання.

Тема 2.5 Текст як макроодиниця мови. Поняття про текст. Проблема дефініції тексту. Питання про основні одиниці тексту.

Синтаксис зв'язного тексту. Взаємозв'язок синтаксису речення і синтаксису тексту. Текст і його складники. Складне синтаксичне ціле (ССЦ). Засоби зв'язку компонентів у ССЦ. Текст як лінгвістична категорія. Основні категорії художнього тексту. Закономірності і напрями внутрішньореченневої актуалізації. Функціонально-естетичні метаморфози українського речення в художньому стилі (бі- і поліфуркація, парцеляція, сегментація, відкриті і закриті). Актуальні проблеми текстової лінгвістики: закономірності внутрішньо текстової організації. Актуалізація на рівні тексту. Категорія елімінації: структура і семантика. Сучасна українська синтаксична поетика: закономірності розвитку і тенденції.

Корпусна лінгвістика. Корпусні дослідження в Україні. Корпуси української мови. Конкорданси. Корпус текстів. ТЕІ (ініціатива кодування тексту). Комп'ютерні програми для роботи з корпусом. Можливості використання корпусів у лінгвістичних дослідженнях. Лінгвістичні корпуси в логічному та історичному аспектах.

Висновки. Отже, сучасна українська літературна мова як галузь наукових знань – плідна сфера для формування науково-пошукової бази, розвитку критичного мислення та креативного потенціалу майбутніх філологів – учителів рідної мови.

Література

1. Беценко Т. П. Викладання курсу «Сучасна українська літературна мова: актуальні питання» для магістрантів-філологів як фундамент фахової підготовки майбутніх спеціалістів. *Іноземні мови у вищій освіті: лінгвістичні, психолого-педагогічні та методичні перспективи*. Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. Харків: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2021. С. 186–192.
2. Беценко Тетяна. Курс «Сучасна українська літературна мова: актуальні питання» і виховання громадянської культури магістрантів-філологів. *Формування громадянської культури в новій українській школі: традиційні та інноваційні практики: збірник наукових статей* / За заг. ред. Г. Л. Єфремової, С.М. Луценко. Суми, 2022. URL: <https://cutt.ly/wJ9OZAJ>.
3. Брус М. П. Фемінітиви в українській мові: генеза, еволюція, функціонування: монографія. Івано-Франківськ: ДВНЗ

- «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. 440 с
4. Вихованець І. Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови. За ред. І. Р. Вихованця. Київ: Пульсари, 2004. 398 с.
 5. Єрмоленко С. Я. Сучасні проблеми дослідження літературної мови. URL: [www.irbis-nbuv.gov.ua > cgi-bin > irbis_nbuv > cgiirbis_64 > ary1_2001](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64/ary1_2001).
 6. Гудима Наталія. Сучасні аспекти дослідження запозиченої лексики в українському мовознавстві. URL: linguistics.kspu.edu/.../сучасні-аспекти-дослідження-запозиченої-лексики-в-україн.
 7. Жуковська В. В. Вступ до корпусної лінгвістики: навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 142 с.
 8. Загнітко А. П. Теоретична граматики сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис. URL: http://litmisto.org.ua/?page_id=15.
 9. Карпіловська Є. Зміни в структурі сучасної української мови та можливості їх моделювання. Українська мова. К., 2011. № 2. С. 318.
 10. Малюга Н. М. Вивчення словотворення в контексті історичної стилістики. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/268531182.pdf>.
 11. Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації (2015– 2016). Словник / Загальна редакція А. Нелюби. Х.: Харківське історико-філологічне товариство, 2017. 204 с.
 12. Нові слова та значення [словник] / Ін-т укр. мови НАН України [укл.: Л.В. Туровська, Л.М. Васильковська]. К. : Довіра, 2008. 271 с.
 13. Полюга С. Джерела становлення української морфологічної термінології. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». 2014. № 791. С. 143–146.
 14. Словотворчість незалежної України. 1991–2011 : [словник] / укладач А. Нелюба. Х. : Харків. істор.-філол. тов.-во, 2012. 608 с.
 15. Тараненко О. О. Нові явища у фонетиці сучасної української мови (кінець ХХ – початок ХХІ ст. URL: <http://www.inmo.org.ua/assets/files/2021>.
 16. Тименко Л. Офіційно-ділова лексика: традиції вивчення. *Лексикографічний бюлетень: зб. наук. пр.* К.: Ін-т української мови НАН України, 2010. Вип. 19. С. 95–104.
 17. Широков В. А. Елементи лексикографії. К.: Довіра, 2005. 304 с.